

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 33a regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

**- w sprawie uznania roku 2021 Rokiem
Tadeusza Różewicza w 100. rocznicę urodzin.**

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy pana posła Krzysztofa Mieszkowskiego.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Mateusz Bochenek; (-) Janusz Cichoń; (-) Zofia Czernow; (-) Eugeniusz Czykwin; (-) Joanna Fabisiak; (-) Joanna Frydrych; (-) Konrad Frysztak; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Kamila Gasiuk-Pihowicz; (-) Elżbieta Gelert; (-) Tomasz Głogowski; (-) Cezary Grabarczyk; (-) Krzysztof Grabczuk; (-) Michał Gramatyka; (-) Agnieszka Hanajczyk; (-) Klaudia Jachira; (-) Maria Małgorzata Janyska; (-) Ewa Kołodziej; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Michał Krawczyk; (-) Robert Kropiwnicki; (-) Maciej Lasek; (-) Gabriela Lenartowicz; (-) Tomasz Lenz; (-) Artur Łącki; (-) Arkadiusz Marchewka; (-) Jagna Marczułajtis-Walczak; (-) Krzysztof Mieszkowski; (-) Rajmund Miller; (-) Killion Munyama; (-) Arkadiusz Myrcha; (-) Grzegorz Napieralski; (-) Sławomir Neumann; (-) Małgorzata Niemczyk; (-) Tomasz Piotr Nowak; (-) Mirosława Nykiel; (-) Paweł Papke; (-) Małgorzata Pepek; (-) Krzysztof Piątkowski; (-) Paweł Poncyłjusz; (-) Jacek Protas; (-) Ireneusz Raś; (-) Monika Rosa; (-) Krystyna Sibińska; (-) Bogusław Sonik; (-) Franciszek Sterczewski; (-) Michał Szczerba; (-) Iwona Śledzińska-Katarasińska; (-) Jarosław Urbaniak; (-) Marta Wcisło; (-) Monika Wielichowska; (-) Ryszard Wilczyński; (-) Paweł Zalewski; (-) Urszula Zielińska.

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 2020

w sprawie uznania roku 2021 Rokiem Tadeusza Różewicza w 100. rocznicę urodzin

W 2021 roku obchodzimy 100. rocznicę urodzin Tadeusza Różewicza – wybitnego polskiego poety, dramaturga, prozaika i scenarzysty.

Tadeusz Różewicz urodził się 9 października 1921 roku w Radomsku. Zmienił polską poezję, stworzył jej nowy typ, co jest widoczne już w pierwszym tomie „Niepokój” z 1947 roku. Ambasador polszczyzny. Poeta przełomu, głęboko związany z losem pokolenia wojennego. Po przeżyciu ludobójstwa, okrucieństwa wojny, Holocaustu, stworzył nowy język poezji. „Mam dwadzieścia cztery lata/ ocalałem/ prowadzony na rzeź” – pisał w wierszu „Ocalony”, poszukując nowego ładu etycznego. Baczny obserwator życia codziennego, społecznego i politycznego. Poeta niezwykle dociekliwy, nieobojętny, pełen czułości dla świata i empatii dla szarego człowieka - bohatera. Mówił jak zwykły człowiek, nie-artysta. Pisząc „ja”, wypowiadał się w imieniu ludzi wielkich i małych. Wybitny dramaturg. Teatr Różewicza jest teatrem fragmentarycznym, realistycznym, teatrem absurdu. Filozoficzna i egzystencjalna głębia obecna w twórczości Różewicza ma charakter uniwersalny, dzięki czemu nie tylko trafia do odbiorców z całego świata, ale jeszcze długo będzie oddziaływać na współczesną literaturę polską, a wśród nich: „Niepokój”, „Kartoteka”, „Stara kobieta wysiaduje”, „Do piachu”, „Przygotowanie do wieczoru autorskiego”. Tadeusz Różewicz w sposób szczególny związany z Krakowem, Gliwicami i Wrocławiem. Odznaczony Krzyżem Wielkiego Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, otrzymał m.in.: Nagrodę Polskiego PEN Clubu im. Jana Parandowskiego oraz Europejską Nagrodę Literacką w Strasburgu. Doktor honoris causa m.in.: Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Tadeusz Różewicz zmarł 24 kwietnia 2014 roku we Wrocławiu, spoczął na cmentarzu przy kościele ewangelickim Naszego Zbawiciela w Karpaczu. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, przekonany o wyjątkowym znaczeniu dorobku poety, oddając hołd jego artystycznym dokonaniom, ustanawia rok 2021 Rokiem Tadeusza Różewicza.

UZASADNIENIE

W 2021 roku obchodzimy 100. rocznicę urodzin Tadeusza Różewicza – wybitnego polskiego poety, dramaturga, prozaika i scenarzysty.

Tadeusz Różewicz urodził się 9 października 1921 roku w Radomsku, dokąd jego rodzina przeprowadziła się z Osjakowa po I wojnie światowej. Był synem Władysława Różewicza i Stefanii Marii z Gelbardów (wywodziła się z rodziny żydowskiej), miał czterech braci – Bogumiła, Eugeniusza, Janusza oraz Stanisława. Uczęszczał do Gimnazjum Feliksa Fabianiego w Radomsku, w którym uzyskał małą maturę. Światem literatury zainteresował Różewicza jego starszy brat – Janusz (poeta, podporucznik AK, zm. w 1944r.). Wspólnie poznawali rozwiązania formalne poezji Bolesława Leśmiana i Juliana Przybosa, który był późniejszym mistrzem Tadeusza Różewicza. Podczas okupacji niemieckiej pracował jako goniec i magazynier, a następnie jak jako robotnik w fabryce mebli. W 1942 roku Janusz Różewicz zaprzysiął Tadeusza w Armii Krajowej – przyjął pseudonim „Satyr”. Tadeusz Różewicz redagował wówczas konspiracyjne pismo „Czyn zbrojny”. W 1945r. zamieszkał w Krakowie i został studentem historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Studiów jednak nie ukończył. Współtworzył grupę młodej Neoawangardy Krakowskiej i zaprzyjaźnił się z wybitnymi postaciami polskiej kultury: Tadeuszem Kantorem, Jerzym Nowosielskim, Kazimierzem Mikulski i Andrzejem Wajdą. W 1944 roku zamieszkał w Gliwicach, gdzie poślubił Wiesławę Kozłowską. Tam również urodzili się jego synowie: Kamil (1950) i Jan (1953-2008). Od 1968 roku do śmierci Tadeusz Różewicz mieszkał we Wrocławiu.

Tadeusz Różewicz debiutował trzykrotnie – w 1938 roku w prasie młodzieżowej, w czasie wojny, w 1944 roku, tomikiem wierszy, fraszek, wywiadów, prozy poetyckiej – „Echa leśne” oraz w 1947 roku tomem – „Niepokój”, który przez czytelników i krytyków uznany został za wydarzenie literackie. Począwszy od pierwszych wierszy, poezja Różewicza charakteryzowała się oszczędną stylistką, konfrontowaniem słów i znaczeń oraz eksponowaniem wątku autotematycznego, dzięki czemu otrzymała miano IV systemu wersyfikacyjnego. W późniejszych tomach: „Płaskorzeźba” (1991), „Słowo po słowie” (1944), „nożyk profesora” (2001), „szara strefa” (2002), w większym stopniu, obecny stał się humor autoironiczny, a także łagodna akceptacja reguł egzystencji.

Odrębną poetykę, w której warstwa realistyczna przenika się z metaforyczną, stworzył również pisarz w swoich dramatach. W jego koncepcji teatru zaobserwować można wpływ awangardy paryskiej (Samuel Beckett, Eugène Ionesco) oraz tradycji polskiej. Teatr Różewicza

jest teatrem fragmentarycznym, realistycznym i teatrem absurdu. Do najbardziej znanych sztuk scenicznych Tadeusza Różewicza należą „Kartoteka” (pierwszy przykład teatru absurdu w literaturze polskiej), „Stara kobieta wysiaduje” „Odeście głodomora”, „Pułapka”, „Do piachu”, „Pogrzeb po polsku”, „Na czworakach”. Charakteryzują się one bogatą literackością, nawiązaniem do dawnych utworów, symboli, stereotypów, aluzyjnością, ironią i groteskową deformacją, a także wewnętrzną wieloznacznością i otwartą kompozycją. Ważnym działem pisarstwa Różewicza jest także proza, m.in. opowiadania: „Wycieczka do muzeum”, „Moja córeczka”, „Śmierć w starych dekoracjach” oraz eseje: „Przygotowanie do wieczoru autorskiego” oraz „Mój starszy brat”. Tadeusz Różewicz był także współautorem scenariuszy 9 filmów, wyreżyserowanych przez jego brata, Stanisława.

Twórczość Tadeusza Różewicza od lat należy do najlepiej znanych na świecie dzieł literatury polskiej, poezję tłumaczono na wiele języków, a dramaty miały również swoje zagraniczne inscenizacje. Poeta wciąż szukał sposobu, by przekazać własne doświadczenia i ostrzec człowieka, że musi uważać na swoją naturę, bo to, co wydarzyło się w czasie wojny, może się powtórzyć. Baczny obserwator życia codziennego, społecznego i politycznego. Poeta niezwykle dociekliwy, nieobojętny, pełen czułości dla świata i empatii dla szarego człowieka - bohatera. Mówił jak zwykły człowiek, nie-artysta. Dorobek artystyczny Różewicza to opowieść o historii ludzkości, jej wojnach, szaleństwach, poszukiwaniu. O kondycji człowieka. O zagrożeniach płynących z rozwoju cywilizacji. Cała jego twórczość jest świadectwem doświadczeń historycznych: od II wojny, Holokaustu do współczesnych niepokojów człowieka. Kazimierz Kutz o autorze „Do piachu”, powiedział, że był jednym z nielicznych ludzi, których stać było, aby napisać prawdę. To mocowanie się z życiowym doświadczeniem obejmowało i twórczość poetycką i dramatopisarstwo.

Pisarz był laureatem wielu odznaczeń: Krzyża Armii Krajowej (1974), Krzyża Wielkiego Orderu Odrodzenia Polski (1996), Złotego Medalu „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2009), Orderu Ecce Homo (2000), a także nagród i wyróżnień: nagrody „Złotej Kuli” (1997), Nagrody Polskiego PEN Clubu im. Jana Parandowskiego (1997), Nagrody Chorwacji (2002), Librex Montale 2003, Nagrody Złotego Berła (2006), Złotego Wawrzynu Olimpijskiego 2008 w kategorii poezja (2008), Europejskiej Nagrody Literackiej w Strasburgu, Wrocławskiej Nagrody Poetyckiej Silesius (2008 - pierwszy uhonorowany), Nagrody specjalnej „Polityki” „Kreator kultury 2010” (2011). Poecie przyznano także tytuły doktora honoris causa: Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Gdańskiego oraz Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu.

Tadeusz Różewicz zmarł 24 kwietnia 2014 roku we Wrocławiu. Zgodnie ze swoją wolą spisaną w testamencie spoczął na cmentarzu przy kościele ewangelickim Naszego Zbawiciela w Karpaczu. W roku 2021 będziemy świętować 100-lecie jego urodzin. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, przekonany o wyjątkowym znaczeniu artystycznego dorobku poety, oddając hołd jego artystycznym dokonaniom, ustanawia rok 2021 Rokiem Tadeusza Różewicza.